

**Profesor Ryszard Ergetowski
(1925-2005)**

18 kwietnia 2005 roku odszedł od nas na zawsze prof. dr hab. Ryszard Ergetowski, emerytowany profesor nadzwyczajny Akademii Pedagogicznej w Krakowie. Był uczonym o szerokich zainteresowaniach, wybitnym specjalistą w zakresie historii, znanym nie tylko w kraju, ale i za granicą, wychowawcą wielu uczniów i studentów, przyjacielem i opiekunem młodszych pracowników nauki, autorem pokażnej liczby publikacji, cenionych wysoko także poza Polską.

Ryszard Ergetowski urodził się 3 kwietnia 1925 r. w Wiśniowcu na Wołyniu. Po ukończeniu w 1938 r. szkoły podstawowej w Łącku nad Dunajcem, rozpoczął naukę w gimnazjum w Starym Sączu, przerwana przez wybuch wojny. W czasie okupacji pracował jako robotnik, równocześnie uczył się na tajnych kompletach, na których zdał tzw. małą maturę. Po wojnie, po krótkim pobycie w Koszalinie (tam uzyskał świadectwo dojrzałości w 1946 r.), przeniósł się na Dolny Śląsk i przez blisko ćwierć wieku pracował na tym terenie (zarówno we Wrocławiu jak i w innych mniejszych miejscowościach) jako nauczyciel w szkołach podstawowych i średnich oraz w administracji szkolnej (na stanowiskach inspektora i wizytatora). W tym też czasie ukończył studia w Uniwersytecie Wrocławskim (mgr filologii polskiej w 1956 r.) oraz przygotował rozprawę doktorską pt. *August Mosbach 1817-1884* (Wrocław 1968), uzyskując na jej podstawie w 1966 r. w Uniwersytecie Jagiellońskim tytuł doktora nauk humanistycznych. W 1970 roku zrezygnował z pracy nauczycielskiej na rzecz pracy naukowej i na następne 16 lat związał się z wrocławskim oddziałem Instytutu Historii Nauki i Techniki PAN. Zatrudniony początkowo na stanowisku starszego asystenta, a następnie adiunkta, w 1981 r. został ostatecznie kierownikiem tej filialnej placówki, którą zarządzał się aż do swego odejścia w 1986 r. (kiedy to ostatecznie podjął pełne zatrudnienie w krakowskiej WSP). Jako pracownik naukowy PAN na podstawie rozprawy pt. *Studenckie organizacje Polaków w Uniwersytecie Lipskim w latach 1872-1919* (Wrocław 1982) w 1983 r. otrzymał

tytuł doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii nauki, a w rok później stanowisko docenta.

W 1985 r. postanowił zrezygnować z pracy w Polskiej Akademii Nauk i przejść do Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie na stanowisko docenta. Mimo trudów związanych z koniecznością odbywania regularnych podróży z Wrocławia (gdzie mieszkał) do miejsca nowego zatrudnienia, na podjęcie tej decyzji niewątpliwie wpłynęły: wcześniejsza praktyka nauczycielska oraz dwuletnie zatrudnienie (1970–1972) w charakterze wykładowcy w Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Już wtedy był osobą dobrze znaną w świecie naukowym, i to nie tylko w Polsce, ale i za granicą (szczególnie w krajach niemieckiego obszaru językowego i w Czechach). Wcześniej stypendysta Akademii w Bonn i Fundacji Tyssena, cieszył się sławą wybitnego specjalisty w zakresie historii nauki, którego głównym tematem zainteresowania był zwłaszcza wiek XIX i polsko-niemieckie pogranicze naukowe (działalność wybijających się postaci, przedstawicieli obu narodowości: Polaków w Niemczech, Niemców na ziemiach polskich) oraz dzieje bibliotek w Polsce i krajach sąsiednich. Imponujący był też Jego dorobek naukowy, na który składało się wówczas ok. 140 publikacji, wydanych w latach 1952–1985. Poczesne miejsce zajmowały tu monografie, studia i rozprawy, ogłaszane w postaci osobnych książek (poza przytoczonymi wyżej, m.in.: *Universitätsbibliotheken und Bibliotheken der Akademie der Wissenschaften in Polen*. Frankfurt a.M. 1981) bądź w formie artykułów na łamach czołowych periodyków naukowych, tak w kraju i za granicą (te ostatnie zwykle w języku niemieckim lub czeskim).

Po podjęciu zatrudnienia w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej WSP w Krakowie, mimo obowiązków dydaktycznych, Jego działalność naukowa nie tylko nie zmalała, ale nabrała wręcz tempa. W ciągu zaledwie czterech lat wydał ok. 50 nowych publikacji, wśród nich książkę pt. *Recepcja twórczości Heinricha von Kleista w Polsce* (Kraków 1989), która spotkała się z zainteresowaniem nie tylko w naszym kraju, lecz także, co zrozumiałe, w niemieckim świecie naukowym. Poczynania te znalazły w pełni uznanie władz Uczelni, które już w 1989 r. rozpoczęły owocne starania o nadanie Mu tytułu profesora. W toku postępowania przygotowawczego dokonano wtedy wszechstronnej oceny Jego całego dorobku. Recenzje opracowane wówczas przez czterech wybitnych specjalistów z zakresu historii literatury polskiej, niemieckiej, historii oświaty i nauki, a więc uczonych o wzajemnie uzupełniających się kompetencjach, były jednoznaczne. Wszyscy wskazali zgodnie na dużą wartość i walory poznawcze dotychczasowego dorobku naukowego kandydata do profesorskiego tytułu, który w swoich pracach opierał się zawsze na archiwaliach, na materiałach dotychczas nieznanych lub niewykorzystanych, często znajdujących się poza krajem. Podkreślono zarazem znaczenie dla nauki Jego zainteresowań badawczych, koncentrujących się wokół trzech kręgów problemowych: 1. Stosunki polsko-niemieckie w XIX i XX wieku (polonica w uniwersytetach niemieckich, uczeni i studenci polscy w tych środowiskach); 2. Historia

książki i bibliotek polskich oraz ich związki z bibliotekami w krajach niemieckich; 3. Historia niemieckiej slawistyki.

W tej sytuacji niejako naturalną rzeczą było nadanie Mu tytułu profesora nauk humanistycznych, którą to godność otrzymał w 1991 roku z rąk ówczesnego Prezydenta Rzeczypospolitej Lecha Wałęsy.

Mimo stosunkowo krótkiego – bo zaledwie siedmioletniego – okresu zatrudnienia w krakowskiej WSP zdążył wypromować ponad 40 magistrów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz jednego doktoranta, którego rozprawa o polskim wydawcy i księgarzu J.N. Bobrowiczu, działającym w Saksonii w XIX wieku, uważana jest przez specjalistów za liczącą się w nauce pozycję. Poza tym prowadził (na wszystkich typach studiów) zajęcia dydaktyczne z przedmiotów: historia nauki, metodologia badań naukowych, wykłady monograficzne. W strukturach Uczelni pełnił w tym czasie ważne i odpowiedzialne funkcje (m.in. był zastępcą kierownika Katedry). Uczestniczył aktywnie w życiu naukowym Szkoły i macierzystej jednostki, brał udział w konferencjach naukowych w kraju i za granicą.

Odejście Profesora na emeryturę w 1992 r. nie oznaczało zerwania więzi łączących Go z Uczelnią. Odtąd, chociaż z oddali, nadal służył pomocą i radą młodszym pracownikom dawnej Katedry, a dzisiejszego Instytutu. Zawsze chętnie podejmował się recenzowania ich dorobku, dzielił swoim doświadczeniem. Wypromował kolejnego doktoranta, do końca swych dni uczestniczył też aktywnie w życiu Akademii (m.in. występował z referatami na organizowanych przez Uczelnię konferencjach naukowych) i interesował się jej działalnością. Pomimo poważnych kłopotów zdrowotnych nie osłabła również Jego działalność naukowa i pełen zapału wciąż podejmował nowe tematy badawcze. Regularnie publikował rozprawy i studia, artykuły, eseje literackie i wspomnienia oraz liczne recenzje ukazujących się w kraju i za granicą dzieł naukowych związanych tematycznie z Jego zainteresowaniami badawczymi. Na szczególną uwagę zasługują: obszernie dwuczęściowe studium poświęcone wiedeńskiej Bibliotece Nadwornej, a następnie Narodowej, pt. *Bibliotheca Palatina Vindobonensis* („Roczniki Biblioteczne” 1994–1995) i wydane ostatnio w serii Wrocławskie Studia Wschodnie (t. 8, 2004) rozprawy: *Intelektualista w kalinowym lesie. Czesław Hernas (1928–2003)* oraz *Echa ze Lwowa (1904–1914)* – o lwowskich korespondencjach Bronisława Kąsinowskiego drukowanych w „Dzienniku Poznańskim”. Pewną rekapitulacją dorobku Profesora jako krytyka dzieł był z kolei dwutomowy zbiór pt. *Lektury zoila* (Bolesławiec 2001), w którym przedrukował swoje recenzje różnych książek (głównie z zakresu bibliologii i bibliotekoznawstwa, historii nauki, historii Śląska oraz polsko-niemieckiego pogranicza kulturowego w XIX i XX wieku), zamieszczone na przestrzeni trzydziestu lat w wielu czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Przed swoim odejściem na drugą stronę zdążył jeszcze oddać do druku nowy tom studiów *Silesiaca. Biblioteki – studenci – uczeni*, który winien już niedługo znaleźć się w obiegu czytelniczym.

Prof. Ryszard Ergetowski był uczonym dobrze znanym, czego dowodem Jego stała współpraca z licznymi ośrodkami naukowymi, takimi jak: Komisja Nauk Pe-

dagogicznych PAN (Oddział w Krakowie); Komitet Historii Nauki i Techniki PAN; Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich; Uniwersytet Wrocławski; Biblioteka Ossolińskich; Kleist-Gedenk-und-Forschungstätte (Frankfurt/Oder); Deutsches Polen-Institut (Darmstadt); Societas Jablonoviana (Lipsk); Instytut i Akademia Nauk w Berlinie; Slavisches Seminar (Freiburg Brg.); Seminar für Osteuropäische Geschichte (Heidelberg); Österreichisches Ost- und Südeuropa Institut (Wiedeń). Pozostawił po sobie niezwykle bogaty i wartościowy dorobek naukowy (ponad 300 publikacji) w postaci książek, artykułów i recenzji w języku polskim, niemieckim, czeskim i francuskim, ceniony wysoko w kraju i za granicą. Wyrazem uznania były przyznane Mu odznaczenia i wyróżnienia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi (1988), medal polsko-czeski J.E Purkyniego (1972), medal Societas Jablonoviana w Lipsku (1984).

W pamięci pracowników Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa AP pozostanie jako człowiek, którego cechowała niezwykła sumienność i rzetelność w wykonywaniu obowiązków nauczyciela akademickiego. Człowiek, który służył im pomocą w debiutach naukowych, recenzując przygotowywane do druku publikacje, a także dorobek badawczy przy kolejnych etapach ich awansów naukowych. Był wymagający i surowy, ale zarazem niesłychanie życzliwy w tych ocenach. Jego odejście to nie tylko niepowetowana strata dla nauki, to także świadomość, że będzie brakowało nam Jego życzliwości i zachęty do podejmowania wciąż nowych tematów badawczych.

Roman Jaskuła